

Naslov originala:
Le felicità nascoste
Memorie involontarie di un bevitore di vino

Copyright © 2007 inEdition editrice – Paolo Bonesso

Izdavač
Mono i Manjana

Za izdavača
Miroslav Josipović
Nenad Atanasković

Prevod
Igor Vidović

Lektura
Marijana Mahač

Korice
Ivica Stevanović

Tehnički urednik
Goran Skakić

Priprema za štampu
Ljiljana Pekeč

Štampa
Sajnos, Novi Sad

Tiraž
1500

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

821.131.1-94

Boneso, Paolo
Skrivene radosti: nehotična sećanja jednog vinopije/Paolo Boneso;
preveo sa italijanskog Igor Vidović. - Beograd: Mono i Manjana, 2008
(Novi Sad: Sajnos). - 160 str.; 21 cm

Prevod dela: Le felicità nascoste/Paolo Bonesso. Tiraž 1500

ISBN 978-86-7804-146-4

COBISS.SR-ID 150059788

Paolo Boneso

Skrivene radosti

Nehotična sećanja jednog vinopije

Preveo sa italijanskog
Igor Vidović

Mono i Manjana
2008

„Neka Bog svima nama,
nama bekrijama,
podari jednu laku
i lepu smrt.“

Džozef Rot
Legenda o svetom bekriji

*...Zahvaljujući sinergijama vina, skrivene radosti ponovo su,
kao zagubljeni kamenčići,
izranjale iz plićaka, apatija, inercija mog života...*

I

Sutra punim sto godina. Proslaviću sam, kako mi je život odredio.

Unaokolo će biti mnogo tišine i dečjih glasova sa ulice. Kroz prozor će ući more, ali neće me uplašiti.

Već dugo živim na ovoj ljupkoj obali i sve vreme sam pokušavao jedino da zaboravim.

Više sam puta otvarao dušu mesecu u nadi da će upiti svaki neuspeh i odneti daleko tragove onog pomalo ustreptalog nemira koji mi je, veoma dugo, bio životni saputnik.

Ovu sam ispovest mogao nazvati *Pre i posle nje*, samo da sam za to imao hrabrosti, da sam sebi priznao da je u jednom trenutku moj život iznenada promenio pravac i da od tada nije ono što je nekad bio. Ali o tome ću govoriti kasnije, možda sutra, kada napunim sto godina.

Sada želim da poređam svoje sutrašnje saučesnice, da ih lepo sredim, da ih malčice mazim, ne bi li mi njihov sadržaj podario uzbuđenje, suze, iznenađenje, mir.

Svoju stogodišnjicu odlučio sam da proslavim na periferiji života, tako što ću piti najbolja vina koja sam kušao u danima što su me doveli dovd, do jednog kanala duž kojeg su razbacana mnoga ostrva.

Grad nije daleko. Odavde se oseća njegov prašnjav miris. Ranije sam živeo u stanu iznad jednog bara. Onda su ljudi počeli da me plaše, a devojke su postale suviše mlade, suviše vitke, suviše bistre, suviše lepe. Neke su dolazile kod mene da im ispravljam radove za prijemni ispit na fakultetu. U neke sam se zaljubio. Dve su nakratko živele kod mene i delile jednu malu verandu, kobaltnoplavo kupatilo, kuhinju visokih, čistobelih zidova i spavaću sobu s posteljinom koje su njihove majke i sestre prale i parfemisale.

Onda sam postao suviše ljubomor, suviše gluv, suviše star.

Mnogo godina sam se borio protiv prirodnog propadanja tkiva i svim silama se odupirao znakovima koje je vreme crtalo po meni.

Oduvek sam bio opsednut mladošću, a nadasve lepotom – jedinom vrlinom ovog sveta. Svuda sam je tražio, želeo, upijao, posma-

trao, proždirao. Svuda sam tragao za njom, kao za ljubavnicom koja je u stalnom bekstvu, ali koja ne bi štedela zagrljaje čim bih je negde zatekao kako plete paučinu ili se igra među školjkama.

Kada sam otkrio da su me mlade žene s kojima sam se viđao birale više zbog znakova koje je vreme uspjelo da ureže na mom telu nego zbog njegove putenosti i živosti, to je istovremeno bio šok i otkrovenje. Kada sam shvatio da žele da proniknu u moju ranjenu dušu, počeo sam da se nadam.

Ni sada, dok se kotrljam niz poslednju padinu života, ne umem da kažem da li je to bilo dobro ili ne, ali verujem da mi je nada pomogla da izdržim, ako ne starenje, onda svakako bol.

Kao što rekoh, počeo sam da se nadam da žene mogu zaista da poprave ovaj svet, da gaje decu bez muške pomoći, da se bore protiv pohlepe, gluposti, prostakluka. Žene blistavih lica, crnih i belih, obavijene dugom kosom ili obrijane kao marinci, žene dugih trepavica, očiju sivih nalik lisičjim, zagledanih u snežnu planinu, žene lica umotanih u vezene velove ili posutih crvenim blatom.¹

Počeo sam da polažem nade u njih i one su me napojile utehom. One i vino.

Sada, kada sam prestar i kada mi devojke šalju još samo poljupce s balkona, ostaju mi jedino flaše kojima već nekoliko godina povećavam zadatak da oslobode moju tugu, pretvore žal u manje ili više poetične stihove, da mi pomognu da skliznem u, pre ili kasnije, nepovratan san.

Danas sam sâm sa svojim flašama. Potrošio sam čitavo bogatstvo da bi mi ih dostavili ovde, u sobu s pogledom na more koje se izdiže iz zaliva, puno ribe i muzike.

Ponekad siđem do plaže, kad veče porumeni i svež vazduh sklizne s planina. Zakoračim u vodu do gležnjeva i izvadim iz džepa sakoa flašu mlakog, belog vina. Da mi pomogne da oteram zle duhove.

Lagano popijem vino, zatim se vratim kući, pazeći da se ne sapletim o korenje, opružim se na krevet, još jednom prizovem njen lik, onako kako je se sećam, kada me je, nakon što joj je srce krvarilo, ponovo nežno gledala, i tonem u jednu noć, koja je već prilično dugo pretopla, pretposlednju noć mog života.

¹ Žene s Istoka, koje nose veo, i žene Himba iz Namibije. (Prim. prev.)

II

Flaše su mi stigle u kutijama iz Italije, Francuske, Čilea, Libana, Grčke, Mađarske, Argentine, Portugala, Australije i Brazila. To su vina mog života. Želim još jednom da ih okusim, da bih proslavio ljubičasti horizont koji vidim iz svoje spavaće sobe.

Ovde, duž obala na koje sam pre mnogo godina prebegao, ne može se naći vino. Ima ga samo u ambasadama, ali tamo me nikada neće pozvati, čak ni da se divim kolekciji porcelanskih predmeta. To je ekskluzivan svet kojem nikada nisam pripadao i ne mogu na to da polažem pravo baš sada, kada sam jedan pobenaveli starac.

Ljudima u tim prostorijama, tom sjaju, tom razmetanju obiljem u siromašnim zemljama, zavidim samo na šampanjcu. Jedan prijatelj koji radi na aerodromu otkrio mi je da su nekada bar jednom mesečno stizali sanduci šampanjca, ali to nije moja omiljena vrsta. U svakom slučaju, na ovom mestu, gde sam došao da ugasm svoj život, nikada nije viđena ni jedna jedina flaša.

Beskorisno je da i dalje kidišem na nepravde ovog sveta, nejednakost i izrabljivanje: na neke flaše vina koje će mi pružiti utehu potrošio sam bar tri plate koje na ovom predivnom mestu zarađuju radnici u državnim službama.

Nemam više snage ni da besnim na mlade barabe koje mi, pijane i naduvane, svake noći galame pod prozorom.

Kuća u kojoj živim odvojena je od sela nizom žbunova i sikomora.

Kada se mrak spusti na zaliv, pod kornišama snežnobelog zdanja u kojem boravim kriju se mladi Jemenci, Sudanci i Eritrejci, ljudi bez posla i doma - ima i lopova - kojima se povremeno pridružuje jedan par Evropljana alkoholičara što mesecima gluvare obalom. On se vuče uz pomoć štake i uvek nosi šešir, čak i noću. Ona se jedva kreće, često zastajući da dođe do daha. Čim udahne dovoljno vazduha, dohvati flašu sakrivenu u jednom cegeru. Ne znam šta je u njoj, ali nakon nekoliko gutljaja žena se nervozno zakašlje, duboko udahne i doda svom partneru tu čudnu posudu s magičnim sadržajem. On je zgrčeni čikica, očiju gotovo belih od slepila.

Moje flaše svetlucaju na mesečini. Prelepe su, poređane duž belog zida radne sobe. Izgledaju kao vojnici spremni za bitku, monasi u času molitve, pristali brodovi, tik jedan uz drugi, u veoma tesnoj luci.

U njihovim vitkim telima krije se sam razlog zbog kojeg su ovde, pred mojim očima. One će biti moje sutrašnje prijateljice. Zbog njih ću maštati, jecati i smejati se, znojiti se i veseliti.

Piću iz čaša sa dugačkom drškom, čije ću postolje pridržavati prstima. Zarotiraću vino, gledaću ga, oslušivati, mirisati, pre nego što ga prislonim na usne i pustim da mi klizne niz grlo kao meki slap cveća i pepela.

Dopada mi se vino sa ukusom sena i osunčanih stena. Znam da ovo nije uobičajeno izražavanje. Ne mari. U trenutku kada me od stote godine života deli samo jedan dan, dajem sebi za pravo da budem proizvoljan, uživam u neukosti i dopuštam da moje preumorne kvržice na jeziku, moje usne koje više ne ljube, moja istrošena nepca, budu preplavljena veličanstvenim ukusima.

Piću podjednako bela i crna vina. Polako ću ih gustirati. Sad već sebi mogu da dozvolim da ne žurim: znam da me smrt goni, a nemam više snage da jurim za životom, da ga zgrabim i postavim da kao oklop blista oko mene. Svestan sam da sam lisica iscrpljena predugim bežanjem i da su mi psi za vratom, na korak od mene. Preziru moj strah, jedva čekaju da mi prepukne srce, da me ugrizu za oči. Smrt kruži oko mene kao predator koji je ugledao sledeću žrtvu, pa se igra zastrašivanja. Video sam samo mačke da to rade: pretvaraju se da će skočiti, simuliraju napad i najzad se udaljavaju, njišući se kroz visoku travu.

Lascivna smrt klizi uz mene, gotovo kao da želi da me zavede, da se oseti poželjna. Ne seća se koliko sam joj kao mlad bio blizu i kako sam naučio da joj ne verujem. Tada sam bio ubeđen da je ona jedan mogućí ishod; danas mi se čini kao jedna od mnogih besmislenih laži ovog sveta. Ona je namrgođena, sterilna oštrokonda, smežurana i nezgrapna, koščata i nastrana.

Odvela mi je sve prijatelje, iskoristivši njihovu privrženost životu. Pojavila bi se pred njima i raznela ih sa osmehom, kao slučajno, potpuno smireno, iznova i uvek isto obavljajući svoj zadatak, bez imalo zanosa.

Već neko vreme boravi u ovom kraju. Došla je da mi uzme život, da me spreči da i dalje pijem vino, uranjam gležnjeve u vodu, čitam poeziju nepoznatih pesnikinja.

Do novog dana ostalo je još nekoliko sati. Veče se tek spustilo, a brodovi sasvim lagano klize po kobaltnoplavoj površini vode.

Flaše će oko grlića skupiti sve zvezde noći. Zatočeno vino svetluca, odašiljući oker i grimizne odsjaje.

Zajedno čekamo nov dan, našu saučesničku igru koju jedva odlažem, naš uzvišeni ritual, našu malu, tihu ispovest.

Gledaju me, zavodljive kao manekenke u redengotu ili širokim pantalonama od lana i organdina. Leđa su im glatka kao u ovdašnjih devojaka, gazela somotske kože. Takve su moje flaše. Ne zavoleti ih momentalno izgleda mi kao ludost, uvreda sudbine zbog koje trepere preda mnom. Moram ih popiti pre nego što mi smrt raspori grlo.

III

Piću vino na koje sam naišao na svom životnom putu. Nisam ga odabrao; ono se ponudilo meni. Zatim smo zajedno pošli na dugo putovanje i, od kada sam se pretvorio u matorog starosedeoča, omogućilo mi je da, u izvesnom smislu, ostanem nomad. Dalo mi je mogućnost da i dalje putujem, da Zemlju pređem mnogo puta a da se uvek vraćam u isti krevet, među mirisne čaršave, u jednoj kući naspram mora.

Upravo je vino pravilo društvo mojim čežnjama, za koje sam otkrio da imaju mnogo lica. Sutra ću možda i o tome govoriti. Neophodno je da napunim okruglo sto godina da bih mogao da pričam o svim emocijama koje sam nosio u srcu i o tome koja je od njih bila najslađa ili najbolnija.

Neka vina su, više nego druga, pravila društvo mojim patnjama. Neka bela su, na primer, bila svedoci njihovih rađanja, dok su ih crvena odgajala i okrepljivala, ostavljajući na njima, i u meni, otisak večnosti.

Za mene, to su najbolja vina na svetu: želim da ih pijem nesmotreno i bestidno. Želim da ih osetim u sebi kao ljubav.

Te flaše su knjige prepune iznenađenja, avantura, fantazama, siromašnih i prelepih devojaka.

Iza njih se jedan usamljeni gekon i jedan pauk bore za prostor. More uteruje rezak vazduh kroz šalone. More: lek za neispunjene želje, za mnoga moja kajanja.

Svaki put kada se na prozoru ukaže večer, donoseći njen lik, eto, upravo u tom trenutku koji se, kao mirisna svakodnevnica, godinama ponavlja, čak je i vino nemoćno. Okolina počinje da se rastače i obuzima me samo drhtaj srca, blaga tahikardija, još uvek puna strasti, bezumlja, kiše na balkonima, dečjih uzvika, pečenog mesa, prastarih knjiga, prohujalog vremena, brežuljaka viđenih s terasa i svega onoga što je nakratko postojalo, utiskujući u meni staze koje sam kasnije prelazio na hiljade puta, uvek se nadajući da ću je ponovo videti, možda u obliku talasa ili stene, cveta ili vodopada.

Posle svakog zalaska sunca, tačno na vreme, poput zvezde, ona stiže i sleće mi na oči. Tu se malo zadrži ne bi li dahom označila svoje puteve, kao nekada, kada bi zaspala na mojim grudima čvrsto me držeći za ručni zglob. I taman kada sam ubeđen da se vratila, da će provesti sa mnom bar jednu noć, nestaje u moru koje me posmatra.

Tada mogu ponovo da pijem i plačem.

Ali danas će me moje boce spasti. Upravo ću danas, na kraju svoje priče, u suton koji najavljuje poslednju zoru mog života, možda zaboraviti.

Vino će mi pomoći, zbog njega ću vrištati od bola, a onda će me opiti, dok mi se blage perle znoja budu slivale niz leđa.

Danas će moje boce biti pune moje krvi, koju ću posle ostaviti uz ivice kreveta da je proguta beskrajna tama.

Ne mogu da dočekam da noć prođe. Ne mogu sebi da dozvolim da zamišljam sutrašnji dan, dan koji dolazi da u vidu stršljena zagrebe šalone.

Ne mogu da čekam. Noć bi mogla da bude prekratka, baš kao i nov dan. Smrt bi mogla da dođe ranije, taman na vreme da mi ispije poslednje vino.

Još nisam sve zaboravio. A želim to da uradim pre njenog dolaska. Zato moram da počnem sada, odmah, bez oklevanja, bez časa odlaganja. Potrebna mi je nesvest, ravnodušnost, zaborav. Potrebni su mi da bih sebe zauvek napustio, da smrt ne bi mogla da mi proždre uspomene. Toliko godina sam pokušavao sve da zaboravim, i u tome sam, nakratko, uspeo. Ali čim bi mi se duša uzburkala, ta bi bura zaličila na nju.

Smesta moram da otvorim jednu bocu. Počeću s jednom od onih što strpljivo čekaju u frižideru. Polako ću je podići, pre nego što zarijem vadičep u plutu i poslednjim atomima snage stisnem mekani zatvarač.

Flaša belog vina. Njoj poveravam svoju dušu, kao kakvom belom anđelu. Nalepnica je belo-zlatna. Unutra tečnost mirno počiva i namiguje.

Ne mogu da čekam sutra. Moja sećanja iščekuju da budu pogubljena, da nestanu zauvek.

Kao što mi se u životu često dešavalo, nakon što sam doneo odluku, zaputio sam se u suprotnom smeru. Dugo sam milovao hladnu

bocu boje slame, stavio je na kuhinjski sto, oslobodio je omotača oko grla, kada mi je jedna uspomena prišla s leđa i snažno mi stisnula glavu u visini ušiju.

Moram smesta da je se otarasim.

Činjenica da je u pitanju epizoda koja se odigrala u prilično spokojnom i mirnom periodu navela me je da je smesta odagnam, kao da mi je taj osećaj mira stran i plaši me više od čopora izgladnelih vukova.

Tada sam vratio flašu u frižider i uzeo drugu, ovog puta s poda. Bila je prislonjena uza zid, malo odvojena od ostalih. Flaša crnog vina. Jedno od velikih užitaka za moja nepca.

Ali i vino može da izneveri. Umesto da mi pomogne da zamaglim sećanje, ono ga je nagnalo da nezadrživo ispliva. Začuo sam šum vodopada.